

L'ECONOMIA BASCA AVUI (IV)

L'administració pública del País Basc té una estructura semblant a la de la majoria de les comunitats autònomes, consistent en un nivell autonòmic, un nivell provincial i un nivell municipal. Tanmateix, mentre que a la majoria de comunitats hi ha una preeminència del poder autonòmic, al País Basc el nivell provincial, que comprèn les anomenades diputacions forals o territoris històrics de Biscaia, Guipúscoa i Àlaba, té un pes i un protagonisme decisius en l'àmbit financer i tributari.

Pel que fa al paper determinant dels tres territoris esmentats, cal destacar els aspectes següents: primer, cadascuna de les diputacions forals gaudeix de certa autonomia tributària sobre els tributs concertats i en controla la gestió i el rendiment; segon, el govern autònom basc quasi no té recursos propis i depèn totalment dels recursos que li transfereixen les tres diputacions forals; tercer, són les diputacions forals dels territoris històrics les que regulen l'activitat financera i tributària dels respectius municipis i les que els proporcionen també un elevat volum de recursos en forma de subvencions, de manera que ni l'Estat espanyol ni el govern autònom basc exerceixen el paper de tutela sobre els municipis bascos, i quart, cal destacar que la quota o contingent que paga anualment el País Basc a l'Estat espanyol, en contrapartida estricta als serveis que l'Estat hi presta, és de fet l'agregació de les tres quotes corresponents als tres territoris històrics, el qual és abonat conjuntament a Madrid.

Organització territorial

El model basc d'organització territorial, en el qual el nivell intermedi de govern (les diputacions) concentra el poder tributari davant dels dos altres nivells (el govern autonòmic i els ajuntaments), presenta alguns aspectes molt interessants a considerar des d'una òptica catalana. Així, amb aquesta preponderància del nivell intermedi d'una banda s'evita la tensió i la inèrcia al centralisme de la ciutat i del territori on el poder polític s'estableix, per tal com el poder recaptador no es concentra en el nivell superior. En aquest sentit hi ha a comarques la temença de si una Generalitat de Catalunya forta, que gaudís d'un règim semblant al basc en termes de finançament autonòmic, no podria incórrer en la temptació d'afavorir la gran Barcelona en detriment de la resta de Catalunya; de fet, la decisió d'establir la seu del govern basc a Vitòria o d'atorgar al territori d'Àlaba els mateixos diputats al Parlament basc de Biscaia o Guipúscoa (on la població és sis i tres vegades més gran, respectivament) són tot un exemple de clara voluntat de reequilibri territorial. D'altra banda, la preeminència del nivell intermedi blinda l'autogovern: si algun govern espanyol decidís de suspendre l'autonomia basca, posem per cas per causa d'una possible declaració de sobirania del seu Parlament, les diputacions basques podrien suplir perfectament el paper del govern basc, amb plena disposició dels impostos que genera el propi país.

En aquest sentit, val la pena recordar el que Xabier Arzalluz va mani-

Sector públic basc: suficient i eficient

RAMON TREMOSA I BALCELLS

Departament de teoria econòmica. Universitat de Barcelona

festar el 6 de maig de 2002 a la Facultat d'Econòmiques de la UB, en un acte organitzat per la FNEC: després de criticar, amb tot el rigor jurídic que li atorguen trenta anys de docència de dret constitucional a Deusto, la llei de partits que il·legalitzava Batasuna, va advertir els dos grans partits espanyols que el principal beneficiari electoral de la mesura seria el PNB. Un any després, a les municipals de 2003, el PNB recuperava la majoria absoluta a les estratègiques diputacions de Biscaia i Guipúscoa i va assolir la majoria relativa a la d'Àlaba, on la coalició PP-PSOE el va desplaçar del govern. De fet, però, el PNB no gaudia d'una posició de poder tan sòlida en les dues diputacions més importants des de 1987, arran de l'escissió d'EA, que va

na és lluny de la mitjana de la UE, xifrada en un 46% del PIB de 1998, i la seva comparació amb la pressió fiscal catalana (els impostos recaptats a Catalunya van equivaler l'any 1998 al 38% del PIB català, davant d'una mitjana del 42% a la UE aquell any) il·lustra la magnitud del sistemàtic i estructural dèficit fiscal català (*El sector públic a Catalunya, 1985-1998*, IEA, de Ros, Tremosa i Pons).

Pel que fa al sector públic basc, en podem destacar els trets següents referits a l'any 2000: la producció de béns i serveis públics va representar el 12% del PIB basc; el govern basc no té gairebé cap paper en la tributació, que correspon principalment a les diputacions forals i a la Seguretat Social; la pressió fiscal es va situar en el 33,5%

pública i transferències de capital) equivalents a entre el 5% i el 6% del PIB basc entre 1990 i 1996 sense incórrer en elevats volums de dèficit públic, per bé que en els darrers anys aquest percentatge s'ha situat al voltant del 4% del PIB (la inversió pública a Catalunya l'any 1998 va situar-se en el 2% del PIB: un 1,5% dels nivells autonòmic i local i tan sols un 0,5% de l'administració central). Amb aquesta capacitat de generar estalvi corrent el sector públic basc ha presentat en els darrers anys uns superàvits equivalents al 2,5% del PIB basc, al mateix temps que l'elevada inversió pública ha estimulat i complementat la inversió privada, tot generant en els darrers deu anys un creixement del PIB basc superior a la mitjana espanyola. De fet, la recuperació industrial de mitjans dels anys vuitanta va venir precedida d'un creixement considerable dels serveis de no-mercat (els que presta el sector públic) i d'un salt qualitatiu molt important en el capital públic (la inversió pública es va duplicar amb el concert econòmic). En darrer terme, i per tal com de 1996 ençà el sector públic basc no presenta dèficits, els volums de deute públic són molt moderats quan es comparen amb altres administracions: el deute viu a finals del 2000 no arribava al 7% del PIB basc.

Reconeixement internacional

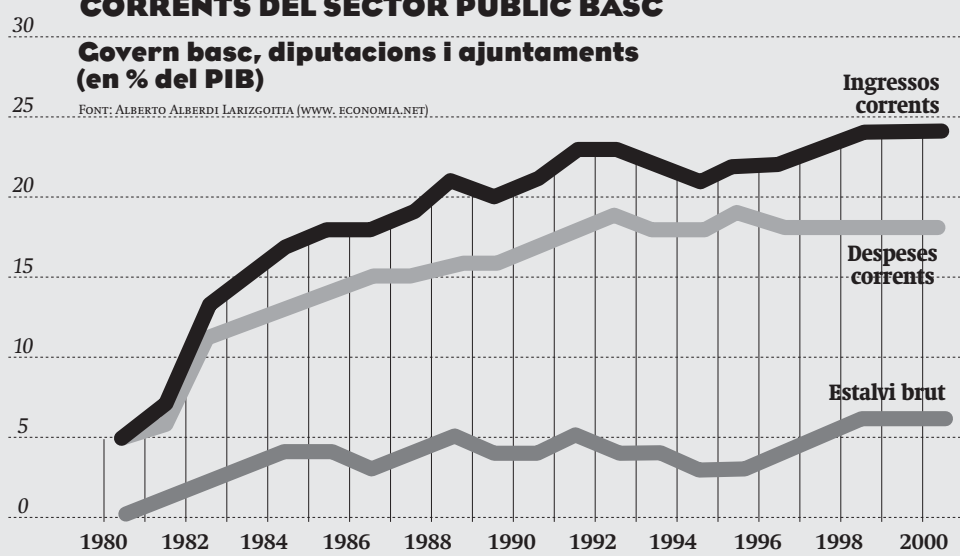
L'any 2003 el prestigiós diari *Financial Times* va atorgar a la Diputació Foral de Biscaia el premi a la millor administració regional europea en promoció industrial: amb una extensió de tan sols 2.200 quilòmetres quadrats, superfície equivalent a l'Alt i al Baix Empordà, aquesta institució va recaptar l'any passat quasi 6.000 milions d'euros i juga un paper clau en la reconversió industrial basca cap a sectors de superior valor afegit. Aquell mateix any el Palau Euskalduna de Bilbao va ser guardonat amb el premi al millor centre de congressos del món, atorgat per l'Associació Internacional de Palaus de Congressos en la seva reunió a Manheim del 28 de juliol, tot superant els palaus de Hong Kong, Québec, Glasgow, Rio de Janeiro i València. L'any 2002 més de 426.000 persones van fer servir les seves instal·lacions en 580 esdeveniments, amb una ocupació mitjana del 85%. Amb forma de vaixell ancorat enmig de Bilbao i amb una espectacularitat que s'acosta a la del Museu Guggenheim, aquests edificis són, juntament amb les línies de metro i de tramvia de Bilbao en funcionament o les autovies en construcció i la Y basca d'alta velocitat en projecte, alguns dels exponents de la capacitat del sector públic basc per transformar l'economia del seu país. Un sector públic autosuficient, de dimensió una mica inferior a l'europea pel que fa a la despesa pública (38% del PIB l'any 2000, davant del 46% de la UE) però amb una molt més lleugera pressió fiscal dels impostos recaptats (33% del PIB l'any 2000, davant del 42% de la UE), ha estat suficient i eficient per impulsar la transformació tecnològica i el creixement econòmic basc en el context europeu.

rtremosa@ub.edu

EVOLUCIÓ DE LES OPERACIONS CORRENTS DEL SECTOR PÚBLIC BASC

Government base, diputacions i ajuntaments (en % del PIB)

FONT: ALBERTO ALBERDI LARIZGOITIA (WWW.ECONOMIA.NET)

CABALLE

ser originada principalment pel model d'organització territorial, en defensar el PNB unes diputacions forals fortes mentre que el lehendakari Garaikoetxea apostava per un govern basc que concentrés la recaptació dels impostos.

Despesa de les administracions

L'any 2000 la despesa pública del sector públic basc (govern basc, diputacions forals i ajuntaments bascos) va equivaldre al 22% del PIB basc. Si a aquesta despesa hi afegim la realitzada per la Seguretat Social, equivalent al 10% del PIB basc, i la que hi du a terme l'administració central, estimada entre el 3% i el 5% del mateix PIB, veiem que la magnitud del sector públic basc s'acosta bastant al percentatge estatal, ja que la despesa pública espanyola va ser del 38% del PIB espanyol l'any 2000. El contrast del sector públic basc amb el català és espectacular: per a l'any 1998 la despesa pública catalana total va arribar tan sols al 28% del PIB català d'aquell any, amb un percentatge semblant al basc de la Seguretat Social, un pes lleugerament superior de l'administració central (6-7% de PIB) i tan sols un 11% de despesa pública dels nivells autonòmic i local catalans. Aquest 28% de despesa pública catala-

del PIB, dividida en tres parts molt semblants: 12% cotitzacions socials, 11,5% imposició directa i 10,5% imposició indirecta; les subvencions del sector públic basc a les empreses va arribar fins a l'1,5% del PIB; en darrer terme, cal tenir present que els pressupostos generals de l'Estat dels darrers anys només assignaven entre un 2% i un 3% del total de la inversió real al País Basc, i segurament la inversió efectivament realitzada va ser inferior a aquests percentatges: la Intervenció General de l'Estat es nega a difondre dades d'inversió liquidada per comunitats autònomes, potser per amagar el volum d'inversions reals a la capital (com és el cas dels aeroports madrilenys, on el nou govern central ha descobert inversions superiors als 6.000 milions d'euros).

El sector públic basc presenta una notable capacitat de generar estalvi brut (vegeu gràfic), per tal com en els darrers anys ha augmentat la diferència entre els ingressos i les despeses corrents, que no afecten el patrimoni o l'acumulació de riquesa: sous i salaris, compra de béns corrents, despeses financeres i transferències corrents. Aquest fet és molt important, ja que ha permès al sector públic basc de realitzar unes despeses de capital (inversió

Dimarts que ve:
**Finançament autonòmic basc:
l'encert del concert**